

Linda Koskela

TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYKSESTÄ

Esite Lempäälän pääkirjastolle

TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYKSESTÄ

Esite Lempäälän pääkirjastolle

Linda Koskela
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Kirjasto- ja tietopalvelun
tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Linda Koskela

Opinnäytetyön nimi: Tietoisuuden lisääminen lapselle lukemisen merkityksestä: Esite Lempäälän pääkirjastolle

Työn ohjaaja: Juho-Antti Tuhkanen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2018

Sivumäärä: 32 + 1

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on lisätä Lempäälän kunnan vanhempien tietoisuutta lapselle lukemisen merkityksestä, lisätä lukuintoa ja mainostaa kirjaston palveluita vanhemmille. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa luodaan esite Lempäälän pääkirjastolle. Lempäälän pääkirjasto toimii opinnäytetyön toimeksiantajana.

Opinnäytetyössä käytettyjä menetelmiä ovat strukturoimaton haastattelu sekä sisällönanalyysi. Strukturoimattoman haastattelun avulla kerättiin Lempäälän pääkirjaston yhteyshenkilöltä tietoa kirjastoista ja niiden toiminnasta. Sisällönanalyysiä käytettiin kolmen vastaavanlaisen esitteen analysointiin. Esitteiden sisällön lisäksi analysoitiin myös niiden visuaalista ilmettä. Näiden keinojen avulla haluttiin löytää tehokkaimmat ja toimivimmat tavat esitteen luomiseen.

Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään lapselle lukemisen tärkeyttä ja merkitystä. Teoriaosuudessa perehdytään myös siihen, miten lapsen kieli ja lukutaito kehittyvät lapsen kasvaessa ja millainen rooli yhdessä vanhempien kanssa ja kirjallisuuden parissa vietetyllä ajalla on. Tietoperustassa tuodaan esiin kirjaston aktiivisen lastenkirjastotyön ja neuvolayhteistyön merkitys. Lisäksi raportti pitää sisällään kuvauksen tietoperustan pohjalta laaditun esitteen toteuttamisen prosessista.

Esite sisältää informaatiota siitä, millä tavalla lapselle lukeminen vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Siinä on myös tietoa kirjaston palveluista sekä vinkkejä lukemiseen. Esitteessä huomioidaan, millä tavalla lapsen ikä vaikuttaa lapselle lukemiseen. Esitteen on tarkoitus motivoida ja kannustaa vanhempia lukemaan lapsilleen. Tämä puolestaan innostaa lasta lukemisen pariin ja tukee lapsen kehitystä. Esite on tarkoitettu erityisesti alle kouluikäisten lasten vanhemmille, joten esite tulee jaettavaksi Lempäälän kunnan neuvoloihin.

Asiasanat: lukutaito, esitteet, ääneenlukeminen, lapsi, kirjastot, kirjastopalvelut, yhteistyö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Library and Information Services

Author: Linda Koskela

Title of thesis: Raising awareness of the importance of reading to a child: a brochure for Lempäälä Library

Supervisor: Juho-Antti Tuhkanen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2018 Number of pages: 32 + 1

The purpose of this project-based thesis is to raise parents' awareness of the importance of reading to a child, to inspire them to read and advertise library services in Lempäälä. The practical part of the thesis is to create a brochure for Lempäälä libraries. This thesis was commissioned by Lempäälä main library.

The research methods applied are consisted of unstructured interview and content analysis. Information about Lempäälä libraries and their activities was collected by interviewing the contact person from Lempäälä main library. The content analysis was used to analyse three brochures serving the same purpose. In addition to the content, the visual appearance of the brochures was analysed. With the help of this approach the most effective ways to create a brochure was found.

The theoretical background of the thesis consisted of the importance and relevance of reading to a child. Furthermore it was used to examine how growth affects the language learning and reading skills. It was also examined what the role of the time spent with parents and literature in this case is. In the theoretical background the importance of active work in libraries and cooperation with child health centers was pointed out. The paper also included a description of creating the brochure. The content of the brochure is based on the theoretical background.

The brochure provides information on the benefits of reading to the growth and development of a child. The brochure contains information on both services in libraries in Lempäälä and tips for reading. It also raises awareness of how the age of the child affects the reading. The purpose of the brochure was to motivate and encourage parents to read to their children. This supports the children's growth and inspires them to learn to read. The brochure is aimed at especially for parents of young children. Therefore the brochure will be distributed to parents at child health centers in Lempäälä.

Keywords: literacy, brochures, reading out loud, child, libraries, library services, cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LAPSEN KIELELLINEN KEHITYS JA KEHITYSVAIHEET	8
2.1	Lapsen kielellisen kehityksen vaiheet.....	8
2.2	Tukea vaativat kielen ja kommunikoinnin osa-alueet	12
3	LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYS	13
3.1	Lukutaito.....	13
3.2	Lapselle lukemisen vaikutukset	14
3.3	Kodin tuki lukemaan oppimisessa	16
3.4	Käytännön ohjeita lukemiseen.....	17
3.5	Yhteenveto lapselle lukemisen merkityksestä.....	17
4	LEMPÄÄLÄN KIRJASTO JA NEUVOLAYHTEISTYÖ.....	19
4.1	Yhteistyö neuvolan kanssa	20
4.2	Kirjaston rooli lasten lukutaidon edistämisessä	21
5	ESITE LUKEMISEN MERKITYKSESTÄ.....	22
5.1	Vastaavien tietopakettien ja esitteiden analyysi.....	22
5.2	Esitteen suunnittelu ja toteutus	25
6	POHDINTA	27
	LÄHTEET	29
	LIITE	32

1 JOHDANTO

Lukutaidon merkitystä ei voi vähätellä. Sen avulla saavutetaan tasa-arvoa, ja se ehkäisee syrjäytymistä. Viime aikoina lukeminen on kuitenkin vähentynyt ja lasten lukutaito heikentynyt. Lukutaidon merkitys on silti yhtä tärkeä, ellei jopa tärkeämpi kuin ennen. Lukutaito on avain kaikkeen oppimiseen, yhteiskunnassa toimimiseen, ja lisäksi se opettaa tunne-elämän taitoja. Perinteisen lukutaidon lisäksi tarvitsemme jokapäiväisessä elämässämme esimerkiksi medialukutaitoja. Myös medialukutaito lähtee perinteisestä lukutaidosta.

Kasvuympäristöllä on suuri merkitys lapsen kehittyvälle lukutaidolle. Yhdessä kirjallisuuden parissa vietetty aika luo perustan lapsen lukutaidolle sekä opettaa lapselle muun muassa vuorovaikutustaitoja ja ruokkii mielikuvitusta. Varhaislapsuudessa myös opitaan asenteet ja tottumukset kirjastoa kohtaan ja kirjastossa käyntiin.

Lempäälän kunnassa pidetään lastenkirjastotyötä yhtenä tärkeimpänä kirjaston toimintana. Lempäälä on muuttovoittoinen kunta, jossa lapset ovat merkittävässä asemassa myös kunnan strategiassa. Lapselle lukemisen ja lasten lukuinnon edistäminen ovat siis Lempäälän kirjastoissa asioita, joihin halutaan panostaa. Lasten lukemaan oppimisen ja lukuinnon tukemisen tulee alkaa jo varhaislapsuudessa. Neuvolassa seurataan lapsen kehitystä säännöllisesti aivan vauvaiästä saakka, joten neuvola on erinomainen paikka tavoittaa lapsiperheitä. Neuvolan kautta vanhemmille saadaan tietoa lukemisen merkityksestä ja kielellisen kehityksen tukemisesta.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Lempäälän pääkirjaston kanssa. Työn päämäärä on lisätä Lempäälän kunnan neuvoloissa asioivien kasvattajien tietoisuutta lapselle lukemisen merkityksestä. Opinnäytetyö on toiminnallinen, joten siinä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, vaan toteutustapa voi pohjautua toimeksiantajan toiveisiin, kohderyhmän tarpeisiin ja opinnäytetöitä koskeviin vaatimuksiin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytäntöjä käytetään tutkimuksellisia opinnäytetöitä väljemmässä merkityksessä. Keinot tiedon keräämiseen kuitenkin ovat samat. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–57.) Tässä opinnäytetyössä käytettäviä tutkimusmenetelmiä ovat strukturoimaton haastattelu ja sisällönanalyysi.

Opinnäytetyön tietoperustassa perehdytään lapselle lukemisen vaikutuksiin kielen ja lukutaidon kehityksessä sekä sen muihin hyötyihin. Lisäksi siinä tutkitaan sisällönanalyysin avulla vastaavia esitteitä. Analyysiä käytetään apuna esitteen luomisessa. Raportti kattaa myös käytännön ohjeita lapselle lukemiseen. Esite on koottu raportin teorian pohjalta, ja sen tavoite on lisätä vanhempien tietoisuutta lapselle lukemisen tärkeydestä. Esite on laadittu Lempäälän kirjastoille neuvoloihin jaettavaksi. Neuvoloissa esitteen tulisi tavoittaa sen kohderyhmä, pienten lasten vanhemmat. Esite pitää sisällään lapselle lukemisen hyödyt ja vaikutukset, vinkkejä lukemiseen sekä lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen ja sen vaikutukset yhdessä lukemiseen. Esitteessä tuodaan selkeästi esiin myös kirjaston rooli lukutaidon perustan ja lukuinnon luomisessa sekä tarjotaan tietoa Lempäälän kirjastojen palveluista.

2 LAPSEN KIELELLINEN KEHITYS JA KEHITYSVAIHEET

Sarmavuoren mukaan lapsella on jo syntyessään hyvät aistit ja oppimiskyky, mukaan lukien kielellyoppimiskyky. Lapsi kuitenkin tarvitsee ympäristön apua oppiakseen kielen. Kielen kehitys alkaa jo lapsen ensimmäisestä huudosta, jolloin lapsi opettelee hengitystä. Jo varhaisessa vaiheessa lapsi herkistyy ihmisäänille ja alkaa pian tunnistaa oman äidinkielen. Tähän vaikuttavat muun muassa lapselle puhuttava selkeä ja yksinkertainen kieli sekä toistuvat, lapselle merkittävät sanat. (2011, 86.)

Lapsi ymmärtää kuulemansa ennen puhumaan oppimista, ja jo puolentoista vuoden iässä lapsi ymmärtää, että sana on esinettä esittävä symboli. Kielellinen kehitys on nopeaa lapsen varhaisimpina vuosina ja, vaikka se hidastuu kasvun myötä, se ei koskaan lopu vaan kehitys jatkuu läpi elämän. (Sama, 87.)

Lukemaan oppimisen voi sanoa alkavan lapsen sanoessa ensimmäisen sanansa. Lukemaan oppimisen sanotaan olevan helpompaa kuin puhumaan oppimisen, sillä puhuva lapsi voi muutamassa kuukaudessa oppia lukemaan. Merkittävä tekijä lukemaan oppimisessa on lapsen sanavarasto. Mitä parempi se on, sitä paremmaksi lukijaksi lapsi kehittyy. (Julkunen 1993, 66–67.)

2.1 Lapsen kielellisen kehityksen vaiheet

Vaikka kielellinen kehitys alkaa jo pienenä vauvana, varsinainen kielen oppiminen alkaa noin 1,5-vuotiaana symbolifunktion kehityksellä. Tällöin lapsi ymmärtää, että sana on esineen symboli. Kielellinen kehitys on nopeaa 2–3-vuotiaalla, ja 3–4-vuotiaalla on jo noin 1 000 sanan sanavarasto. (Sarmavuori 2011, 87.)

Sarmavuori (2011, 87) jakaa lapsen kielen kehityksen kolmeen laajaan jaksoon: esikielellinen kausi, konkreettisen kielen kausi ja abstraktin kielen kausi. Esikielellinen kausi kestää noin 1,5 vuoden ikään, josta konkreettisen kielen kausi kestää 10–11-vuotiaaksi saakka. Abstraktin kielen kausi puolestaan jatkuu tästä eteenpäin. (Sama, 88.)

Näiden jaksojen sisällä kielen kehityksen voi jaotella tarkemmin. Tässä työssä käydään läpi kehitysvaiheet ikävaiheittain vastasyntyneestä lapsesta 5-vuotiaaseen saakka, jolloin lapsi on varhaiskasvatuksen parissa ennen peruskouluun siirtymistä. Systemaattinen lukemaan opetteleminen alkaa koulussa, mutta sen tukeminen on hyvä aloittaa jo ajoissa varhaislapsuudessa.

Vastasyntynyt vauva reagoi ääniin ja osaa jo muodostaa suullaan vokaaleja, kun hänelle puhutaan. Jo ennen puheen kehitystä vauva ilmaisee itseään ja pyrkii vuorovaikutukseen monin tavoin. Huutaminen on vastasyntyneen kommunikointia. Ensimmäisen puolen vuoden aikana lapsi oppii seuraamaan ääntä ja kääntämään katseensa sitä kohti. Puolivuotiaana lapsi jo äänтелеe ja jokeltelee vokaaleja. Kehittyäkseen vauva tarvitsee vuorovaikutussuhteen toiseen ihmiseen. Vauvalle kannattaa alusta alkaen jutella kaikesta ympärillä olevasta. Nimeämällä esineitä ja tunnetiloja luodaan pohja lapsen tunnetaidoille ja kielelliselle kehitykselle. (Loivamaa 2008a, 68; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Puolivuotiaana lapsi jokeltelee jo konsonantteja, sekä kokeilee eri sävelkorkeuksia ja äänenvoimakkuuksia. Jokeltelu muistuttaa lapselle puhuttua kieltä, eli lapsi aivan kuin jokeltelee omalla äidinkielellään. 6–8 kuukauden iässä lapsi ymmärtää käskyn ja kysymyksen eron ja saattaa jo reagoida omaan nimeensä. (Loivamaa 2008a, 71.)

Ensimmäisen vuotensa lopulla lapsi ymmärtää paljon enemmän kuin osaa puhumalla ilmaista. Vuoden ikäisenä lapsi reagoi jo omaan nimeensä. Lapsi saattaa osata jo ensimmäisiä sanojaan ja käyttää yhden sanan lauseita. (Sama 2008, 70.) Tässä iässä lapsi imee paljon vaikutteita vanhempiensa toiminnasta ja kannustamalla lapsen saa helposti kokeilemaan uusia sanoja entistä rohkeammin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018).

Keskimäärin yksivuotiaana lapsi sanoo ensimmäiset sanansa. Opittuaan noin 20–30 sanaa lapsi siirtyy niin sanottuun sanojenkeruuvaiheeseen. Usein tässä vaiheessa luullaan, että lapsen kielellinen kehitys on hidastunut tai pysähtynyt. Näin ei kuitenkaan ole, vaan lapsi kartuttaa sanavarastoaan. Toisen ikävuoden lopulla lapsi kuitenkin ymmärtää jo satoja sanoja ja osaa käyttää niistä suurinta osaa. Tässä iässä on tyypillisiä lauseet, joissa yksi sana tarkoittaa kokonaista lausetta. 2-vuotiaana lapsi osaa sanoa oman nimensä ja käyttää muutaman sanan lauseita. (Loivamaa 2008a, 73–75.)

Myös ympäristöllä on vaikutusta lapsen puheen oppimisen nopeuteen. Ympäristön vaikuttajia ovat muun muassa lapsen puhetapailuun vastaaminen, esineiden nimeäminen ja kirjojen lukeminen. Mieluisia kirjoja lapselle ovat tässä iässä yksinkertaiset ja selkeät kertomukset sekä kuvakirjat, joissa on tuttuja asioita. Oppiminen on kuitenkin myös yksilöllistä. Lapsi yhdistää havaintojaan, oppii hahmottamaan kokonaisuuksia ja omaksuu uusia käsitteitä. Vuorovaikutuksen kautta lapsi pääsee peilaamaan ja jakamaan omia havaintojaan aikuisen kanssa. (Loivamaa 2008a, 73–75; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Vielä 2–3 vuoden iässä lapsella on monia äännteitä, jotka kehittyvät myöhemmin, kuten d, k, r ja s. Tässä iässä lasten kielellisessä kehityksessä on yksilöllisiä eroja, mistä ei pidä huolestua. Useimmat 2-vuotiaat puhuvat kahden sanan lauseita. Kahden ja puolen vuoden iässä lapsi on saavuttanut vaiheen, jolloin hän voi kielen avulla vaikuttaa ympäröivään maailmaan. Tässä iässä ilmestyy minun-sana lapsen kieleen. Kolmevuotias lapsi osaa käyttää yksikköä ja monikkoa kielessään. Hän käyttää lauseita, eri aikamuotoja ja esittää kysymyksiä. (Loivamaa 2008a, 77–78.)

Lapsella onkin tässä iässä paljon kysyttävää. On tärkeää vastata kysymyksiin, keskustella erilaisista asioista, lukea yhdessä, katsella kuvia, loruilla ja runoilla. Lapsi nauttii kielellisestä leikkittelystä, kuten loruista ja musiikista. Tässä iässä innostavat erityisesti niin sanotut kurkistuskirjat lapsen alkaessa ymmärtää asioiden pysyvyyden: esine ei katoa, vaikka se ei olisi näkyvissä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Kolmevuotiaana lapsen lauseet monipuolistuvat. Lapsi käyttää aikamuotoja ja osaa jo taivuttaa verbejä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.) Kolmevuotias jaksaa jo paremmin istua paikallaan ja kuunnella satua, eläytyä kertomukseen ja esittää siitä kysymyksiä. Neljävuotias osaa jo ilmaista itseään, mutta jotkut äännteet voivat vielä olla hankalia. 4-vuotias osaa jo käyttää eri aikamuotoja ja kieli alkaakin muistuttaa enemmän aikuisten kieltä. Tässä iässä riimit ja runot usein kiinnostavat lapsia. (Loivamaa 2008a, 80–81.)

Kolmevuotiaana on tärkeä saada kokemuksia tarinoiden kautta, sillä kolmevuotiaana mielikuivutusmaailma on erittäin tärkeä. Lapsen on hyvä päästä tutustumaan monipuolisesti kaikkeen perinteisistä saduista teatteriin, erilaisiin ohjelmiin ja digitaalisiin peleihin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Neljävuotiaana lapsi havainnoi ja tulkitsee median todellisuudenkuvauksia. Lapsen mielikuvamaailma rikastuu, mikä voi osoittautua uudenaikaisena kiinnostuksena satuja, ohjelmia ja pelejä kohtaan. Kasvanut mielikuvitus voi näkyä myös käyttäytymisessä ja tunteiden ilmaisussa. Neljävuotias nauttii satujen kertomisesta, loruilusta ja sanoilla leikkimisestä. Neljän vuoden ikä on puhumisen kultaaikaa. Tässä iässä puhe on suurimmaksi osaksi kieliopillisesti oikeaa ja lapsi saattaa osata muokata puhetyyliään kuulijalle sopivaksi, esimerkiksi puhumalla pienelle lapselle yksinkertaisemmin. Vapaa mielikuvitus antaa lapselle mahdollisuuden yhdistellä asioita, ja lapsi saattaa jopa tavastavasti keksiä omia sanoja. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Neljävuotias myös nauttii satujen kuuntelemisesta ja jaksaa kuunnella jo pidempiä kertomuksia. Erityisesti tässä ikävaiheessa kiinnostavat asioiden syyt ja tarkoitukset sekä niistä puhuminen vanhemman kanssa. Myös moraaliset käsitykset kehittyvät tässä iässä. Lapsi pohtii hyvää ja paha, oikeaa ja väärää. Aikuisen on tärkeä selittää ja vastata lapselle näihin kysymyksiin mutta myös kuunnella lasta. (Sama.)

Viisivuotiaana lapsi on yhä enemmän kiinnostunut erilaisten ilmiöiden syistä ja kyselee paljon. Yhdessä vanhemman kanssa asioiden pohdiskelu ja ymmärtäminen tuovat lapselle mielihyvää. Kysymykset voivat koskea vaikeita asioita, joista tulee keskustella, vaikka yhtä oikeaa vastausta olisikaan. Kirjat toimivat oivana tapana etsiä tietoa ja selityksiä erilaisille asioille. (Sama.)

Useimmiten viimeistään viisivuotiaana lapsi osoittaa kiinnostusta kirjoitettuun kieleen. Lapsi ymmärtää kirjan ja kirjoitetun kielen merkityksen. (Loivamaa 2008a, 82.) Puhe on entistä selkeämpää, vaikka yksittäisiä äännevirheitä saattaa tulla. Viisivuotiaan saattaa vielä olla vaikea hahmottaa abstrakteja mielikuvia. Lapsi kuitenkin ymmärtää ja osaa käyttää käsitteitä, kuten vähän tai paljon ja nopeasti tai hitaasti. Viisivuotias lapsi pystyy seuramaan jo monimutkaisempaa juonta ja osaa sepittää itse tarinoita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017, hakupäivä 7.5.2018.)

Monet lapset oppivat lukemaan viiden ja seitsemän vuoden välillä. Vanhemmat voivat tukea siinä esimerkiksi kannustamalla lasta lukemaan itse mutta jatkamalla vielä lapselle lukemista. Aapinen on mielenkiintoinen kirja lukemaan opettelevalle. Rytmi, riimit ja mielikuvittelliset kuvat tekevät aakkosten opettelusta hauskaa. (Loivamaa 2008a, 82–83.)

2.2 Tukea vaativat kielen ja kommunikoinnin osa-alueet

Alussa, opittuaan puhumaan lapsi käyttää niin sanottua suppeaa koodia eli puhuu asioista nykytilassa. Asia on konkreettista kuten esineiden nimeämistä ja pyytämistä. Kouluiän lähestyessä lapsi joutuu tilanteeseen, jossa vaaditaan laajemmassa asiayhteydessä ymmärtämistä ja kommunikointia. Niin sanotussa avoimessa koodissa käsitellään asioita, joihin liittyy paljon käsitteitä, kuten aika- ja lukukäsitteitä. (Yliherva 2002, 52.)

Lapsi oppii kieltä ja kommunikaatiota erilaisissa tilanteissa, joita ovat sosiaalinen, toiminnallinen, fyysinen, tunteisiin, tapahtumiin ja keskusteluun liittyvät tilanteet. Näissä tilanteissa siis opitaan kieltä, mutta sitä tulee myös kyetä käyttämään niissä. Lapsen kanssa voi harjoitella vuorovaikutusta tilanteissa, joita hän tulee kohtaamaan myös myöhemmin elämässään. (Sama, 52–53.)

Myös äidinkielen ja murteiden vaaliminen on tärkeä osa kielenkehityksen tukemista. Äidinkielellä ja murteilla heijastetaan kansan omaa kulttuuria ja alueellisia eroja. Lapsilla on nykyään kilpailevia kiinnostuksen kohteita, kuten videot ja tietokoneet, sekä älylaitteet. Nämä eivät ole uhka kielellisille taidoille, vaan niillä kommunikoimiselle. Lapsi tarvitsee jonkun, jonka kanssa harjoittaa vuorovaikutustaitoja kehittyäkseen niissä. Keskustelemalla oppii kuuntelemaan, ajattelemaan ja tekemään päätelmiä. Samalla myös lapsen kieli kehittyy. Lapselle lukeminen on yksi osa kielellisen kehityksen tukemista. Tärkeää on käydä keskustelua kirjan tarinan, kuvien ja aiheen ympärillä. (Sama, 53–55.)

3 LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYS

Julkunen viittaa Tharpiin ja Gallimoreen, joiden mukaan jo ennen kouluikää lapsi oppii monimutkaisia älyllisiä ja kielellisiä asioita arkielämän kautta. Yhdessäolo vanhempien kanssa opettaa lapselle myöhemmän kasvun ja kehityksen kannalta merkityksellisiä tietoja ja taitoja. (1993, 13.) Sénéchal ja LeFevren (2002, viitattu 18.7.2018) tutkimuksen mukaan kaikilla sujuvaan lukemiseen johtavilla toimilla on juurensa lapsen aikaisissa lukukokemuksissa.

Lapselle lukeminen on hyödyllistä luku- ja kirjoitustaidon valmiuksien sekä ymmärtämisen kehityksen kannalta. (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010, 1.) Yhdessä lukeminen kehittää vastaanottavaa lukutaitoa, joka puolestaan on osoittanut tutkittaessa vahvaa yhteyttä perinteisen lukutaidon kehittymiseen, kun hallinnassa oli lukemisen mekaniikka ja lapsi osasi lukea sujuvasti. (Sénéchal & LaFevre 2002, viitattu 18.7.2018.) Säännöllisesti 4–5-vuotiaalle lapselle lukemisella on merkittäviä positiivisia vaikutuksia lapsen lukutaitoon ja kognitiivisiin taitoihin jopa 10–11-vuotiaaksi saakka. Vanhemmilla on näin ollen tärkeä rooli lapsen tulevassa koulumenestyksessä. Lapselle lukemisen positiiviset vaikutukset tulevat siis näkymään myös myöhemmin lapsen elämässä. (Kalb & van Ours 2014, viitattu 10.7.2018.)

Pelkkä lukeminen ei kuitenkaan riitä vaan lukutilanteen vuorovaikutuksellisuus on olennaista oppimisen kannalta. Lukutilanne voi olla lapselle myös negatiivinen kokemus, minkä vuoksi sen tulisi tapahtua lapsen ehdoilla (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010, 1.). Parhaiten oppiminen onnistuu lapsen oman uteliaisuuden kautta. Sitä tukemalla vanhempi voi auttaa lasta oppimisessa. (Julkunen 1993, 19.)

3.1 Lukutaito

Lukutaito on tärkeä lähtökohta elämään. Se muodostaa vankan pohjan oppimiselle, minkä lisäksi se on tärkeä osa itsenäistä elämää. Lukeminen on väline kulttuurisen identiteetin rakentamisessa, sillä se viihdyttää ja antaa perustaitoja yhteisölliseen kanssakäymiseen. Sillä on myös syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia myöhemmin lapsen elämässä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 176.) Lukukes-

kuksen toiminnanjohtajan Ilmi Villacísin (Lukukeskus 2018, hakupäivä 10.5.2018) mukaan heikkojen lukijoiden ja syrjäytyneiden nuorten määrä on samaa suuruusluokkaa. Villacís mainitsee yhdeksi keinoksi ehkäistä syrjäytymistä lukutaidon edistämisen.

Perinteinen lukutaito on paljon muutakin kuin vain teknisen lukemisen osaamista. Täytyy osata muun muassa analysoida, tulkita ja olla lähdekriittinen, pikalukea ja silmäillä. Tämän lisäksi media-lukutaito on yhä tärkeämpää. (Heikkilä-Halttunen 2015, 176.) Medialukutaito tarkoittaa kaikkien tiedotusvälineiden, kuten sosiaalisten verkostojen, television ja painotuotteiden aktiivista luovaa ja kriittistä käyttöä. Se on olennainen osa täysivaltaista ja demokraattista kansalaistoimintaa. Media-lukutaitoisilla kansalaisilla on enemmän vapauksia, sillä heillä on mahdollisuus valita ja arvioida itse omat lähteensä sekä olla osallisina tietoyhteiskunnassa. (European Commission 2009, hakupäivä 30.5.2018.)

Lapsen lukijaksi kasvaminen ja lukutaidon kehittyminen alkaa jokapäiväisten toimien lomassa. Monet arjen asiat sisältävät lukemista, esimerkiksi kauppalistat ja televisio-ohjelmat. Lapsi ei välttämättä aluksi huomioi, että lukutaito tulisi osata. Arkiset kohtaamiset lukutaidon kanssa kuitenkin valmistavat lasta lukemaan ja helpottavat lukutaidon oppimista. (Julkunen 1993, 18.)

3.2 Lapselle lukemisen vaikutukset

Varhaislapsuudesta asti huolenpitoa ja hoivaa saaneella lapsella on paremmat edellytykset normaaliin kielenkehitykseen, ongelmanratkaisuun ja loogiseen päättelykykyyn. Nykyään hyvät sosiaaliset taidot ovat keskeinen hyvinvoinnin edellytys. Kuvakirjat ovatkin leikki-ikäisen lapsen sosiaalisen elämän oppikirjoja. Perheen kirjallisuusharrastus myös kannustaa lasta rikkaaseen kielenkäyttöön tunteiden ilmaisemisessa ja auttaa ymmärtämään muiden tunteita. Kirjojen lukemisen kautta lapsista kehittyy ajan myötä hyviä keskustelijoita, mikä puolestaan on tärkeä osa vuorovaikutustaitoja. Kirjojen yhdessä lukeminen ja katselu kehittävät monipuolisesti kielitaitoa, kuten myös tiedon käsittelyyn ja oivaltamiseen liittyviä perustaitoja. Kuvakirjojen kieli on useimmiten rikasta ja monitasoista, mikä kehittää lapsen sanavarastoa ja sen kautta myös puheen kehitystä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 11–12, 39.)

Lapsen ja aikuisen yhteiset leikit ja yhdessä lukeminen vahvistavat aivojen hermoratoja ja sitä kautta vaikuttavat lapsen kognitiiviseen, fyysiseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Lapselle jo varhaisessa vaiheessa jutteleminen ja lukeminen kartuttaa sanavarastoa. Vaikka lapsi ei vielä itse tuottaisi sanoja, hänen kielellinen kehityksensä hyötyy lukemisesta, laulamisesta ja juttelemisestä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 22–23.) Lukuhetket ovat lisäksi tärkeitä yhdessä vietettyjä hetkiä, jotka vahvistavat sidettä aikuisen ja lapsen välillä.

Sen lisäksi, että kirjat ovat hyvä tapa viettää aikaa yhdessä ja oppia tärkeitä elämäntaitoja, ne myös opettavat sekä lapselle että vanhemmalle omassa oloissa rauhassa olemista. Ihmisellä on ikään katsomatta tarve rauhoittumiseen, rentoutumiseen ja lepäämiseen. Tylsistyminen ja virikkeiden karsiminen on jopa lapselle hyväksi. Lapsilla tulisi olla kaikelta viriketulvalta, kuten televisiolta, tietokoneilta ja muilta näyttölaitteilta vapaata, joutilasta aikaa. Sen myötä myös lapsen mielikuvituksella on mahdollisuus päästä valloilleen. (Sama, 221–222.) Jatkuva audiovisuaalinen kuvavirta muuttaa aivojen rakennetta, joten lapsen aivot tarvitsevat varhaislapsuudessa erityistä suojelua. Asia ei kuitenkaan ole yksinkertainen. Vaikka esimerkiksi televisio on mielikuvituksen kehityksen kannalta ongelmallinen sen tarjotessa valmista kuvaa, se on samalla hyvä väline teknisen lukutaidon oppimiseen suomalaisten lasten kohdalla monien ohjelmien tekstitysten vuoksi. Itse luetun tarinan lapsi voi kuvitella itselleen sopivaksi ja pystyy näin säätelemään tunnekokemuksiaan, kun taas television kohdalla lapsi ei voi enää kuvitella nähtyä kuvaa toisenlaiseksi ja on näin suojaton nähdessään jotakin pelottavaa tai ahdistavaa. (Sama, 214.)

Sen sijaan että lapsen kehitystä joudutettaisiin runsain aktiviteetein, lapsi tarvitsee paremminkin suojaa jatkuvalta viriketulvalta ja kiirehtimiseltä (Sama, 222.) Heikkilä-Halttusen (2015, 215) mukaan rauhalliset lukuhetket toimivatkin hyvänä vastapainona television ja muiden laitteiden nopealle sykkeelle.

Kasvatustyötä tekevät ihmiset ovat Heikkilä-Halttusen mukaan viime aikoina huomanneet, että nykylapsilla ei välttämättä enää ole sisäisiä kuvia tai että he eivät osaa muodostaa niitä automaattisesti. Kirjallisuus on keino herkistää ja ruokkia lapsen mielikuvitusta lapsen omalla tahdilla. Toisin kuin television tai elokuvien kohdalla, kirjan kohdalla lapsi voi itse säädellä, kauanko hänellä kestää omaksua ja vastaanottaa sen sisältö. Aikuinenkin voi harjoittaa lapselle lukiessa omaa mielikuvitustaan keksimällä itse lapsille kerrottavia tarinoita tai lukiessa keksiä itse uusia täydennyksiä tarinaan. (2015, 214–215.)

Kirjojen kautta lapsi oppii myös moraalialia ja etiikkaa, joita tarvitaan kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. Lapsi kohtaa päivittäin tilanteita, joissa tulee erottaa väärä ja oikea. Kirjoissa aiheet, jotka aikuisenkin on joskus vaikea ottaa puheeksi, on esitetty hienovaraisesti ja rakentavasti. (Heikkilä-Halttunen 2015, 60–61.) Kuvakirjoissa käsitellään usein myös muita elämään liittyviä, arkojakin aiheita, joita on helpompi käsitellä lapsen kanssa yhdessä luetun kertomuksen kautta.

Keskustellessa luetusta kirjasta lapsi usein puhuu häntä askarruttavista asioista, joita voidaan tarpeen mukaan käsitellä. Samalla aikuinen pääsee tutustumaan lapsen sisäiseen maailmaan. (Sama, 221–222.)

3.3 Kodin tuki lukemaan oppimisessa

Pieni lapsi saa ensimmäiset kokemuksensa kielestä ja lukemisesta kotoa (Heikkilä-Halttunen 2015, 165). Myös luonteen, ajattelun ja puheen perusta rakentuu varhaislapsuudessa ja alimman kouluiän aikana. Näin ollen kasvuympäristöllä on suuri merkitys. (Julkunen 1993, 19.) Tärkeää on se, miten paljon lapselle luetaan, ei niinkään se, mitä luetaan. Rungas lukeminen kerryttää sanavarastoja ja kehittää kielenymmärrystä. Mitä enemmän lapsella on tietoa ympäröivästä maailmasta, sitä helpompi hänen on oppia lukemaan. (Loivamaa 2008b, 11–12.)

Julkunen tiivistää kodin merkityksen lukemaan oppimisessa kahteen asiaan. Tärkeää on normaali yhdessäolo lapsen kanssa ja lapsen osallistaminen arkisiin askareisiin. Yhtä tärkeää on lastenkirjallisuuden parissa vietetty aika. Vaikka lapsi ei olisi oppinut lukemaan ennen kouluunmenoa, nämä toimet ovat luoneet pohjan lukemisen ymmärtämiselle. Julkunen mukaan tällaiset lapset usein oppivat lukemaan muutamassa viikossa koulun alettua. (1993, 134.)

Kodin tulisi olla niin sanotusti lukeva ympäristö jo lapsen syntymästä lähtien. Asiaan panostaminen vasta lapsen ollessa kouluiässä saattaa olla liian myöhäistä. (Julkunen 1993, 134.) Lapselle lukemista ei tulisi myöskään lopettaa, vaikka lapsi osaisi jo itse lukea. Ääneen lukeminen innostaa edelleen lasta oppimaan ja lukemaan lisää. (Loivamaa 2008b, 13.) Lukemista tukevia asioita ovat myös turvallisuus, itseluottamuksen tukeminen ja lapsesta välittäminen, vaikka näitä asioita ei aina huomatakaan ajatella. (Julkunen 1993, 134.)

3.4 Käytännön ohjeita lukemiseen

Tärkeintä lukemisessa ei aina ole mitä, vaan miten luetaan. Kirja kannattaa esitellä varsinkin pienelle lapselle, ja myös lukemisen jälkeen on hyvä kysellä lapselta kirjasta ja puhua kirjan tapahtumista. Lasten tarkkaavaisuus ja kuuntelemisen jaksaminen vaihtelee. Jos lapsi väsyä kirjan kuuntelemiseen, kirjaa voi vain selailla ja katsella sekä jutella siitä. Jos lapsi kyllästyy kirjaan, voi välissä lukea muuta, mutta samaan kirjaan kannattaa palata. Kirjalla on voinut olla voimakas vaikutus lapseen, ja hän tarvitsee aikaa sen prosessoimiseen. (Loivamaa 2008c, 16–18.)

Kirjan lukemisen ei aina tarvitse olla sanasta sanaan lukemista. Kirjoja voi käyttää vain niistä keskustelemiseenkin. Niistä voi myös keksiä omia tarinoita tai lauluja. Jos lukeminen ei luonnistu tai lukeminen tuntuu muuten raskaalta, tekstiä voi lukea esimerkiksi jollakin tutulla sävelellä. Tällä voi saada myös lukemisesta uutta ja jännittävää. Kirja on hyvä lukea itse ennen lapselle lukemista. Jos lapsi osaa itse lukea, kirjan voi myös antaa lapselle myöhemmin uudestaan itse luettavaksi. Kun lapsi osaa lukea, voidaan lukemisessa myös vuorotella; lapsi lukee ensin ja sitten aikuinen. Lapsi, joka ei vielä ole oppinut lukemaan nauttii kirjan katselemisesta omaan tahtiinsa ja siihen kannattaakin antaa aikaa. Keskeyttää kannattaa vain, jos lapsella on kysyttävää tai juteltavaa kirjasta. Kirjoihin kannattaa eläytyä kaikilla aisteilla. Tämä auttaa erityisesti lasta, jonka on vaikea keskittyä kuuntelemiseen. Lukemisessa vain mielikuvitus on rajana eläytymiselle. Lapsi voi ottaa esimerkiksi oman pehmolelun mukaan osaksi eläintarinaa. Myös äänikirjoja on hyvä hyödyntää, sillä ne kehittävät lapsen kykyä kuunnella ja keskittyä. Lapselle lukemisessa myös liioittelu toimii. Tarinasta saa dramaattisemman konsonantteja liioittelemalla ja muutenkin paisuttelemalla. (Loivamaa 2008c, 19–24.)

3.5 Yhteenveto lapselle lukemisen merkityksestä

Lapselle lukeminen ja lapsen lukutaito toimivat perustana paitsi oppimiselle, myös monelle muulle tärkeälle asialle elämässä. Ne vaikuttavat positiivisesti vuorovaikutustaitoihin sekä kognitiiviseen, fyysiseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Lukutaidolla on syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia. Lukeminen ruokkii lapsen mielikuvitusta ja opettaa moraalia ja etiikkaa. Lukemisen avulla voidaan käsitellä vaikeitakin asioita yhdessä lapsen kanssa.

Lukutaito on laaja käsite, joka pitää sisällään monia lukemisen tasoja teknisestä lukemisesta aina medialukutaitoon. Pitää osata esimerkiksi tulkita ja analysoida lukemaansa sekä olla lähdekriittinen. Nämä taidot kehittyvät ja niistä hyöttyä läpi elämän. Lapsen lukutaito kehittyy arkisen puuhailun lomassa. On tärkeä ottaa lapsi mukaan monipuolisesti arjen toimiin ja tehdä yhdessä.

Lapsen kanssa yhdessäolo ja lapsen osallistaminen sekä lastenkirjallisuuden parissa vietetty aika ovat kaikki yhtä tärkeitä asioita lukutaidon perustan kehittymisen kannalta. Yhdessä tekeminen ja lukeminen opettaa lapselle sosiaalisen elämän taitoja, tunteiden ilmaisua ja niiden ymmärtämistä. Oppimista tukee myös turvallisuus lapsen arjessa, itseluottamuksen tukeminen ja lapsesta välittäminen.

Vaikka lapsi ei vielä muodosta sanoja, on tärkeää puhua, lukea ja laulaa lapselle sekä yhdessä lapsen kanssa. Tämä kasvattaa lapsen sanavarastoa. Lukemisessa määrä korvaa laadun. Enemmän on merkitystä sillä, kuinka paljon luetaan, kuin sillä, mitä luetaan. Runsaus myös kasvattaa lapsen sanavarastoa. Mitä runsaampi sanavarasto lapsella on, sitä parempi on lapsen tietous ympäristöstä. Se nopeuttaa lukemaan oppimista. Lapsen opittua lukemaan hänelle lukemista ei tulisi lopettaa. Ääneen lukeminen kannustaa ja innostaa lasta yhä lukemaan ja oppimaan uutta.

Lapselle lukemisessa merkittävää on kirjojen parissa vietetty aika. Kirjaa ei ole aina pakko lukea sanasta sanaan, sillä sitä voi myös selailla tai lukemista voi piristää laulamisen tai kokonaan oman tarinan avulla. Sekä aikuinen että lapsi voi löytää lukemiseen uutta intoa ja jännitystä eläytymisen ja liioittelun kautta. Lukemaan oppineen lapsen kanssa yhteisiä lukuhetkiä ei tule unohtaa. Lukeminen voi tapahtua esimerkiksi vuorotellen. Myös äänikirjat ovat hyödyllisiä, sillä ne kehittävät lapsen kykyä kuunnella ja keskittyä.

4 LEMPÄÄLÄN KIRJASTO JA NEUVOLAYHTEISTYÖ

Lempäälän kirjasto kuuluu Pirkanmaan PIKI-kirjastoverkkoon. Kotisivuillaan Lempäälän kirjasto kuvaa tehtäväkseen edistää alueen asukkaiden tasavertaisia mahdollisuuksia yleissivistykseen, taitojen ja taitojen hankintaan, kansalaisvalmiuksien kehittämiseen ja elämyksiin. (Lempäälän kunta 2018a, hakupäivä 8.5.2018.)

Tässä työssä haastattelua käytettiin kirjaston osalta tiedonkeruun menetelmänä, ei niinkään laajana tutkimusmenetelmänä. Haastateltavana oli Lempäälän pääkirjaston lastenkirjastonhoitaja Sari Musakka. Haastattelu toteutettiin strukturoimattomana, avoimien kysymysten pohjalta. Tällainen haastattelu muistuttaa enemmän keskustelua kuin haastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 45.) Hirsjärven ja Hurmeen mukaan (2000, 34) haastattelu on järkevä erityisesti, kun halutaan syventää ja selventää tietoja ja vastauksia. Haastattelun tarkoituksena olikin selvittää kirjaston vaatimuksia ja odotuksia työn osalta. Haastattelun avulla kerättiin myös tietoa kirjastosta ja sen toiminnasta varhaiskasvatuksen parissa, mukaan lukien yhteistyön neuvolan kanssa.

Nykyisellä paikallaan Lempäälän kirjasto on toiminut jo 1980-luvulta lähtien, mutta kirjastolaitos on toiminut Lempäälässä jo yli 150 vuotta. Lempäälässä on pääkirjaston lisäksi kaksi sivukirjastoa: Kuljun ja Sääksjärven kirjastot. Lisäksi kirjasto jakaa yhteisen kirjastoauton Valkeakosken kirjaston kanssa. Koko kirjasto työllistää 15 vakituista työntekijää. (Musakka 2.5.2018a, haastattelu.) Pääkirjaston kokoelma on Musakan (2.5.2018a, haastattelu) mukaan 80 000–100 000 nidettä. Vuodessa kirjastoon hankitaan noin 8 000 nidettä. Vuonna 2017 pääkirjaston sekä kahden sivukirjaston kokonaislainamäärä oli 443 252, josta lastenkirjojen osuus oli noin 45 %. Lainauserät ovat olleet tasaisessa kasvussa vuodesta 2016 lähtien.

Lempäälä on muuttovoittoinen ja lapsirikas kunta. Jo yli kymmenen vuoden ajan lastenkirjastotoimintaa on pidetty kirjaston tärkeimpänä toimintana. Lapset ovat myös tärkeä painopiste koko kunnan strategiassa. (Musakka 2018b, viitattu 8.8.2018.) Lempäälän kirjastossa tehdään paljon koulu-yhteistyötä. Työntekijöistä 4, joista yksi on Kuljun ja yksi Sääksjärven kirjastosta, vinkkaa sekä opettaa tiedonhakuja ja mediakasvatusta. Musakka arvioi jokaisen työntekijän tapaavan lähes 100 ryhmää vuodessa. Sen sijaan yhteistyö varhaiskasvatuksen piirissä on vähäistä. Viime vuosina on luotu kontakteja varhaiskasvatukseen ja tehty materiaalikasseja jaettavaksi esimerkiksi päiväkotie-

hin sekä järjestetty satutunteja. Lapsille järjestetään vuosittain myös muita tapahtumia, kuten lastenteatteria ja kevätjuhlia. Niillä pyritään antamaan lapsille myönteisiä kirjastokokemuksia, joilla vahvistetaan lasten lukuintoa ja näin ollen vaikutetaan tulevaan kirjaston asiakaskunnan aktiivisuuteen. Musakan mukaan tarvetta olisi lisääntyvässä määrin nuorempienkin ikäryhmien palveluille. (Musakka 2.5.2018a, haastattelu.)

4.1 Yhteistyö neuvolan kanssa

Neuvolan ensisijainen tavoite on lasten suotuisan kehityksen, terveyden ja hyvinvoinnin turvaaminen (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 22). Neuvola on erittäin hyvä kanava tavoittaa alle kouluikäisten lasten vanhemmat. Lempäälän neuvolassa lastenneuvolan määräaikaikäyntejä tulee 14 siihen mennessä, kun lapsi on viisivuotias. Käyntejä on tiheämmin lapsen ollessa 0–1-vuotias, minkä jälkeen ne pikkuhiljaa vähenevät. (Lempäälän kunta 2018b, hakupäivä 10.5.2018.)

Yhteistyöstä on hyötyä sekä kunnille, että perheille. Yhteistyöllä voidaan tehostaa kunnan palvelujen taloudellisuutta ja vähentää päällekkäistä työtä sekä suunnata resursseja väestön tarpeiden mukaiseksi. (Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004, 22, 28, 30.)

Lukukeskuksen Lue Lapselle -hankkeen selvityksessä (Lukukeskus 2017, hakupäivä 8.5.2018) mainitaan yhteistyön kirjaston ja neuvolan välillä olevan tärkeää, sillä se tukee perheiden lukukasvatusta. Lukukeskus on luonut oman materiaalipaketin jaettavaksi neuvoloihin. Materiaalipaketti pitää sisällään lukumitan sekä faktaesitteen. Vanhemmat ovat ottaneet tarjotun materiaalin ja tiedon hyvin vastaan, ja myös neuvolahenkilökunta on kokenut materiaalin tukevan lukemisen tärkeydestä muistuttamisessa. (Sama, hakupäivä 8.5.2018.)

Saamalla neuvolat ja perheet mukaan lasten lukemisen kehittämiseen pystyttäisiin yhä paremmin hyödyntämään korkeatasoisia kirjasto- ja koulutuspalveluita. (Sama, hakupäivä 8.5.2018.) International Federation of Library Associations -järjestön (myöhemmin IFLA) mukaan terveyskeskukset ovat päiväkotien ja muun varhaiskasvatuksen lisäksi tarvittavia yhteistyökumppaneita, erityisesti lukemisen tukemisessa (International Federation of Library Associations 2003, 12).

Lempäälän kirjastolla ei ole aikaisemmin ollut yhteistyötä neuvolan kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat olleet lähinnä koulut ja päiväkodit sekä ehkäisevä perhetyö. Lempäälä on Musakan mukaan

muuttovoittoinen kunta, johon muuttaa paljon lapsiperheitä. Kirjastossa on kuitenkin ollut tarkoitus aloittaa tämän työn kaltainen yhteistyö neuvolan kanssa. (Musakka 2.5.2018a, haastattelu.)

Lempäälässä neuvolatoiminnan tavoitteiksi on määritelty lapsen ja koko perheen terveyden, fyysisen ja psykososiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen. Neuvolassa tehtävä työ on ennalta ehkäisevää. (Lempäälän kunta 2018c, hakupäivä 10.7.2018.) Lempäälässä on kaksi terveysasema, Lempäälän ja Kuljun terveysasemat, joissa neuvola toimii. (Lempäälän kunta 2018d, hakupäivä 10.7.2018.) Vuonna 2017 perusterveydenhuollon lastenneuvolan käyntejä tuli Lempäälässä 2 348. (Sotkanet.fi, hakupäivä 16.7.2018.)

4.2 Kirjaston rooli lasten lukutaidon edistämisessä

Kirjastolaissa yleisten kirjastojen tehtäviksi on määritelty muun muassa lukemiskulttuurin ja monipuolisen lukutaidon edistäminen sekä mahdollisuuksien tarjoaminen elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 2§.) IFLAn mukaan lapset ja perheet pitäisi saada hyötymään kirjastosta mahdollisimman paljon. Kun lapsia rohkaistaan kirjaston käyttöön varhaisella iällä, on todennäköisempää, että he käyttävät sitä myös tulevana vuosinaan. Keinoiksi lasten ja perheiden tukemiseen IFLA määrittää muun muassa vanhempien ja huoltajien valistuksen sekä järjestöjen ja laitosten tukemisen ja yhteistyön niiden kanssa. (2003, 3–4, 10.)

Suomessa on järjestetty satutunteja jo yli sadan vuoden ajan. Nykyisin satutunnit ovat yhä enemmän toiminnallisia ja vuorovaikutuksellisia. Satutunnit ovat hyvää harjoitusta päiväkotiin ja kouluun lapsen oppiessa toimimaan erossa vanhemmistaan toisten ikäistensä kanssa. Kirjastossa käynnistä kannattaa tehdä perheessä jokaviikkoinen rutiini. (Heikkilä-Halttunen 2015, 139–140.) Näin lapsi oppii aktiiviseksi kirjaston käyttäjäksi.

Noin esikouluikäisellä lapsella voi hankkia oman kirjastokortin. Tämä on eräänlainen luottamuksen osoitus lapselle. Se myös luo itsetuntoa ja innostusta lukemiseen. (Sama, 140.)

Lempäälässä lapselle hankitaan kirjastokortti yleensä viimeistään ensimmäisen luokan kevätlukukauden kirjastovierailun yhteydessä. Kortin hankinta tapahtuu kuitenkin aina huoltajan suostumuksella. (Musakka 2018b, viitattu 8.8.2018.)

5 ESITE LUKEMISEN MERKITYKSESTÄ

Esitteen suunnittelun pohjana analysoidaan vastaavanlaisia esitteitä. Menetelmänä tämä vastaa sisällönanalyysiä, jonka avulla voi tehdä monenlaista tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 103). Sisällönanalyysissä dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sen avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä, kun taas esimerkiksi diskurssianalyysissä, joka myös on tekstianalyysi, perehdytään siihen miten näitä merkityksiä tekstissä luodaan. (Sama, 117.) Analyysin tarkoitus on muodostaa tutkittavasta ilmiöstä selkeä sanallinen kuvaus. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon ilman, että sen sisältämä informaatio katoaa. (Sama, 22.)

Analyysin tavoitteena on selvittää yhtäläisyydet ja eroavaisuudet esitteiden välillä sekä pohtia esitteisiin valittujen ratkaisujen toimivuutta. Sisällön lisäksi analysoidaan esitteiden ulkomuotoa. Analyysin perusteella tehtyjen havaintojen tavoitteena on löytää parhaat ratkaisut oman esitteen sisällylle ja ulkomuodolle.

5.1 Vastaavien tietopakettien ja esitteiden analyysi

Analyysin kohteena on kolme esitettä, joita on esillä niin kirjastoissa, kuin neuvoloissa. Analysoitavia esitteitä ovat Oulun kaupunginkirjaston laatima Kirjasto on tarinoiden maailma! -esite, Lukukeskuksen Lukumitta sekä Lue Lapselle -esite. Valitsin analysoitaviksi nämä esitteet, sillä ne ovat kaikki neuvolakäyttöön tarkoitettuja. Lukukeskuksen esitteet ovat kirjastojen ja neuvoloiden käytävissä ympäri Suomen. Vertailukohteeksi otin Oulun kaupunginkirjaston itse laatima esite. Analyysissä myös selvisi millaisia esitteitä neuvoloissa on jo ollut käytössä. Lisäksi Lukukeskuksen materiaaleissa käsitellään osittain samoja aiheita, kuin laatimassani esitteessä.

Oulun kaupunginkirjaston esite on tavalliselle paperille painettu perinteiseen kuusisivuiseen muotoon aseteltu esite. Esite on värikäs ja visuaalinen. Siihen on sijoitettu piirroks- ja valokuvia hyvässä suhteessa tekstin määrään. Esitteessä on tuotu hyvin esille Outi-kirjastot. Kansisivulle on sijoitettu

sekä Oulun kaupungin että Oulun kaupunginkirjaston logot. Esitteessä on mukailtu myös Oulun kaupungin typografiaa ja värejä. Sen ulkoasu on yllättävän selkeä, vaikka siihen on sisällytetty melko paljon tekstiä. Esite on tulostettu tavalliselle kopiopaperille, mikä hieman vie sen uskottavuutta ja houkuttelevuutta. Paksummalle paperille tai kartongille painettu esite antaisi asiantuntevamman ja luotettavamman kuvan.

Ensimmäiseksi kansilehden jälkeen Oulun kaupunginkirjaston esitteessä on lyhyt teksti lukemisen tärkeydestä. Vaikka teksti on lyhyt ja tiivis, se on kattava. Siinä esitellään lapselle lukemisen merkitys kielen ja puheen kehitykseen, sen vaikutus mielikuvituksen kehitykseen ja tunteisiin. Esitteen loput 4 lehteä sisältävät lukuvinkkejä eri ikäisille lapsille sekä erilaisista aiheista. Aiheita ovat muun muassa päivähoito, sisaruksen syntymä ja tunteet. Jokaisesta lukuvinkistä on pieni esittelyteksti, josta selviää kirjan sisältö tiivistetyssä muodossa. Esite on hyvin kattava, mutta siinä pääpainossa ovat lukuvinkit. Se on myös hyvin täynnä tekstiä. Asiat on kuitenkin saatu esitettyä selkeässä muodossa ja esite pidettyä siistinä.

Toinen analysoitava tietopaketti on Lukukeskuksen Lukumitta, joka on aito mitta lapsen pituuden mittaamiseen. Siinä seurataan lapsen pituuden kasvun mukana lukemisen vaiheita. Lukumittaa voidaan pitää esillä neuvoloissa ja kirjastoissa. Se on ulkoasultaan hyvin kaunis ja mielenkiintoa herättävä. Mittaa risteilee Hannele Huovin lukemiseen liittyvä runo. Mitta on värikäs ja siinä on rauhoittavat ja ainutlaatuiset kuvitukset. Läpi mitan on valkoisia pilviä, joissa on tietoa eri ikävaiheiden lukuhetkistä ja lukemisesta. Mitan alareunaan on vielä koottu kuusi faktaa lapselle lukemisesta. Alhaalle on myös koottu Lukukeskuksen, WSOY:n kirjallisuussäätiön ja Svenska kulturfondenin logot. Tämä tietopaketti keskittyy kokonaan lapselle lukemiseen ja lapsen lukemisen kehitykseen, eikä siinä tuoda millään tavalla kirjaston merkitystä esille. Lukumitta on mielikuvituksellinen ja ainutlaatuinen. Se ei ole niinkään asiakkaille jaettava vaan enemmänkin neuvoloissa ja kirjastoissa esille laitettava. Lukumitta tarvitsee hyvän paikan erottuakseen ja kiinnittääkseen huomion, mutta hyvällä sijoittelulla se onnistuu.

Lukumitassa käydään läpi hieman kielen kehitystä sekä sitä, miten ja mitä lukea lapselle tietyissä ikävaiheissa. Lisäksi siinä käydään läpi ikävaiheet vastasyntyneestä 7-vuotiaaseen saakka. Mitassa nousee esille muun muassa lukemisen rytmikkyys, joka houkuttaa pientä lasta, vuorovaikutteisuus sekä yhteisten lukuhetkien tärkeys myös sen jälkeen, kun lapsi on oppinut lukemaan. Hie-

noa tässä tietopaketissa on sen omalaatuisuus, joka herättää mielenkiintoa. Koko mitta on yhtenäinen kokonaisuus ulkomuodoltaan ja -näöltään. Myös sisältöä on mitassa harkitusti. Tarvittava asia on saatu esitettyä tiiviissä muodossa, ja lisää tietoa asiasta saa Lue Lapselle -esitteestä.

Lukukeskuksen Lue Lapselle -esite on enemmän tietoa sisältävä, ja se on tarkoitettu vanhemmille jaettavaksi. Tämäkin esite on Lukukeskuksen ja sen aiemmin mainittujen yhteistyökumppaneiden logoilla varusteltu. Tässäkään esitteessä ei tuoda kirjaston merkitystä esille. Visuaalinen ilme mukailee Lukumitan ulkonäköä. Kuvitus, värit ja typografia ovat samanlaisia. Tässä esitteessä mennään suoraan asiaan esittämällä seitsemän faktaa siitä, miten lapsi hyötyy siitä, että hänelle luetaan. Tässäkin esitteessä keskitytään lapselle lukemisen vaikutuksiin lapsuudessa ja kehityksessä, mutta lopussa on myös maininta vaikutuksesta aikuisiässä. Faktojen jälkeen esitteessä avataan tarkemmin kotona lukemisen merkitystä. Mainittuja asioita ovat muun muassa kodin ja vanhempien lukutottumusten vaikutus lapsen tulevaan kiinnostukseen lukemista kohtaan sekä lukutaitoon ja sen vaikutus aikuisena menestymiseen. Esitteen lopussa on lisäksi lueteltu eri ikävaiheet sekä kerrottu kuinka lukea lapselle ja mistä lapsi pitää tietyssä iässä.

Lue lapselle -esite on hyvin tietopitoinen ja pitää paljon sisällään. Siinä on paljon luettavaa, vaikka asia onkin saatu esitettyä selkeässä muodossa. Esitteessä tuodaan esille hyvin laajasti lapselle lukemisen vaikutuksia. Mainittuja asioita on esimerkiksi lapselle kehittyvä itsevarmuus, paremmat lähtökohdat elämään, moraalien ja empatian rakentuminen, nopeampi oppiminen ja määrätietoisuus ja aktiivisuus aikuisuudessa. Esite noudattaa visuaalisesti hyvin paljon samanlaista asua kuin Lukumitta, mikä on loogista niiden ollessa toisia tukevia esitteitä. Molemmissa on kuitenkin huomioitu se, etteivät ne ole riippuvaisia toisistaan. Lukija voi siis tutustua pelkästään toiseen esitteeseen ja saada hyvin tietoa lukemisen merkityksestä.

Tarkoitukseni on laatia esite, jossa yhdistyisi Oulun kaupunginkirjaston esitteen ja Lukumitan kaltainen visuaalisuus ja Lukukeskuksen Lue lapselle -esitteen mukainen informaatio. Mahdollisuuksien mukaan esitteeseen voisi sisällyttää esimerkkejä lukuvinkeistä, kun esitteessä esitellään, millaisia ovat eri ikäisille sopivat lukutavat ja miten lukea. Tekstin määrä tulisi kuitenkin pitää kohtuullisena, jotta esite pysyisi helposti lähestyttävänä sekä nopeasti luettavana kuitenkin niin, että asian merkittävyys selviää. Tavoitteenani on saada aikaan sisällöltään ja ulkonäöltään ainutlaatuinen esite.

5.2 Esitteen suunnittelu ja toteutus

Esitteen sisältö ja visuaalinen ilme alkoi muodostua jo raporttiosion teon yhteydessä. Minulla oli jo ennestään tietyt kriteerit sille, mitä halusin tuoda esitteessäni esille. Näitä olivat selkeät vinkit lukemiseen, kehittyminen eri iässä ja sen tukeminen lukemisella sekä kirjaston rooli. Kuitenkin moni asia muuttui myös raportin kirjoittamisen sekä esitteen suunnittelun aikana.

Saatuani raportin valmiiksi siirryin varsinaisesti esitteen tekoon. Aloitin esitteen teon vastaavien esitteiden analysoinnilla. Analysoinnin tuloksena sain kartoitettua ominaispiirteitä esitteissä sekä asioita, joita haluan tai en halua esitteeseeni. Tärkeimpinä asioina, jotka halusin esitteeseeni, olivat visuaalisuus, jotta esitteen ulkomuoto houkuttelisi tarttumaan siihen, sekä selkeästi esitetty asiasisältö. Sisällössä on paljon samoja asioita kuin Lukukeskuksen esitteissä, mutta pyrin tuomaan asiat esille hieman eri näkökulmasta. Siinä missä Lukukeskuksen esitteessä keskityttiin enemmän lapselle lukemisen hyötyihin, tavoitteena on antaa omassa esitteessäni esimerkiksi keinoja myös lukemiseen käytännössä. Esitteessä tuodaan esiin myös eri ikävaiheisiin liittyvät kiinnostuksen kohteet ja lukemisen merkitys eri ikävaiheissa, jotta esite palvelisi monenikäisten lasten vanhempia.

Analysoinnin jälkeen ryhdyin kokoamaan yhteen raportista asiat, jotka halusin sisällyttää esitteeseen. Kerättyäni tiedot jäsentelin ne uudelleen sekä muutin sisällön yksinkertaisempaan ja esitteeseen sopivampaan muotoon. Jäsentelyn yhteydessä pohdin myös alustavasti esitteeseen tulevia otsikoita. Esitteeseen tulevaa tietoa oli paljon. Tiesin tekeväni haitarimallisen 6-sivuisen esitteen, joka tultaisiin painamaan A4-kokoisena. Päädyin tähän kokoon, sillä siinä aiheita saa selkeästi jaoteltua sivujen mukaan ja kyseinen paperikoko on mitoiltaan ihanteellinen 6-sivuiselle esitteelle. Aloin siis suunnitella tekstin jäsentelyä ja järjestelyä esitteen ulkomuodon mukaisesti. Tämän avulla sain hahmotettua asiat, jotka todella olivat merkittäviä esitteen kannalta, ja vähemmän oleellinen tieto oli helpompi tunnistaa ja karsia. Myös järjestys esitteeseen tuleville asioille löytyi käytännön kokeilun avulla. Pohdin järjestystä asiakkaan näkökulmasta, ja kokeilin, missä järjestyksessä asiat voisi esittää luontevimmin. Halusin kirjaston selkeästi mukaan esitteeseen, sillä sen lisäksi, että tämä on kirjaston käyttöön tuleva esite, sen toivotaan myös vahvistavan kirjaston roolia lapsiperheiden arjessa ja muistuttavan kirjaston merkityksestä. Sain valmiin kirjaston palveluista kertovan ja mainostavan tekstin Lempäälän pääkirjaston yhteyshenkilöltäni, lastenkirjastonhoitaja Sari Musakalta. Muokkasin tekstiä sen mukaan, että se sopi esitteeseen ulkomuodollisesti sekä tekstiasultaan.

Kuvituksen hankin freelancereille tarkoitetun nettisivun kautta. Fiverr.com on yksityisyrittäjille tarkoitettu sivu, jossa yrittäjä voi myydä palveluitaan, kuten kuvituksia, logoja, musiikkia tai muita luovan työn tuotoksia niin yksityishenkilöille kuin yrityksillekin mainoskäyttöön. Tilasin kuvat kuvittajalta, jolta kuviin sai ostettua täydet oikeudet, mukaan lukien oikeuden markkinointiin. Valitsin sivulta yrittäjän, jolta halusin hankkia kuvitukset ja laitoin tarkan kuvauksen siitä, mitä haluan. Näin sain juuri haluamani kaltaiset kuvitukset esitteeseen. Kuvituksessa hahmoina seikkailee lapsipupu sekä äidin tai isän hahmossa oleva aikuinen pupu. Kuvissa on lukemiseen liittyviä teemoja, jotka tukevat esitteen sisältöä.

Minulla oli alusta alkaen selkeä näkemys esitteen visuaalisesta ilmeestä. Fontista halusin selkeän, nykyaikaisen ja yksinkertaisen. Värien tuli olla lempeät ja vaaleat, pastellinsävyiset. Näin esitteeseen saa eloa erilaisin värein mutta ne eivät erotu taustasta liian räikeinä. Esitteen tausta on valkoinen, mutta väriä ja eloa esitteeseen tuotiin erilaisin taustaa koristavin muodoin. Vaikka minulla oli selkeä näkemys esitteestä, en ollut tehnyt tarkkoja päätöksiä ulkonäöstä etukäteen. Koen, että visuaalisten asioiden kohdalla parhaan lopputuloksen löytää kokeilun avulla, eikä niinkään tekemällä tarkkoja päätöksiä ennakoon. Minulla oli visio, jonka toteutti kanssani muotoilija Laura Koskela. Hänellä on kokemusta vastaavanlaisista töistä, ja hän pystyikin luomaan esitteen tehokkaasti työssään käyttämiensä ohjelmien avulla. Myös kuvituksen lopullinen ilme vaikutti esitteen visuaalisen ilmeen muodostumiseen. Lopulliset päätökset typografian, värien ja esitteen sisällön muotoilun suhteen teimme yhteistyössä.

Esitteen laatiminen sujui mutkattomasti, sillä esitteen sisältö ja esitysjärjestys oli tarkasti valmiiksi suunniteltu. Suurin asia oli visuaalisen ilmeen toteutus, joka sekin onnistui hyvin käytyämme läpi kriteerini esitteelle. Esitteen laatiminen aloitettiin viemällä siihen sisältyvä tieto esitepohjalle. Saatuamme nämä asiat jäsenneiltyä yhdistimme kuvituksen samaan pohjaan, minkä jälkeen sopivien värien ja fonttien löytäminen oli helpompaa. Saatuamme esitteen lähelle lopullista muotoaan tulostimme siitä koekappaleen, jonka avulla oli helpompi havaita puutteita ja muokattavia kohtia. Tarvittavien muutosten jälkeen lähetin esitteen Lempäälän kirjastoon, josta saadut tarvittavat korjausehdotukset kävin läpi ja joista osa toteutettiin. Esitteeseen tuli enää pieniä muutoksia visuaaliseen ilmeeseen sekä muutamia muutoksia sisältöön ja sen jäsentelyyn. Lempäälän kirjaston yhteyshenkilön mielipide ja korjausehdotusten huomioon ottaminen oli oleellinen osa esitteen tekoa, sillä esite tulee lopulta heidän käyttöönsä ja sen tulee olla heidän tarpeidensa mukainen. Oli myös kehittävää ja avartavaa saada palautetta ja kehitysehdotuksia joltakin, joka ei ollut mukana esitteen luomisessa.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni päämäärä on lisätä Lempäälän alueen vanhempien tietoisuutta lapselle lukemisen tärkeydestä ja sen vaikutuksista sekä vaikuttaa heidän motivaatioonsa lukea lapselle. Opinnäytetyön tuotoksena tein aiheesta esitteen Lempäälän pääkirjastolle. Esite tulee jaettavaksi Lempäälän neuvoloihin, jotta se tavoittaisi kohderyhmänsä, pienten lasten vanhemmat. Tavoitteena oli luoda kattava esite, jossa olisi informaatiota lukemisen merkityksestä mutta jossa myös tarjottaisiin neuvoja yhdessä lukemiseen ja innostettaisiin vanhempia lukemaan ja sen myötä myös lasten lukuinto ja -taito lisääntyisivät. Esitteellä halutaan myös vahvistaa kirjaston asemaa lapsiperheiden arjessa sekä lisätä yhteistyötä Lempäälän neuvolan ja kirjaston välillä.

Ajatukseni tämän kaltaisesta esitteestä syntyi jo jonkin aikaa ennen kuin aloin opinnäytetyötä tekemään. Otin yhteyttä useisiin kirjastoihin ja koska Lempäälän pääkirjastolla oli ollut tarkoitus toteuttaa vastaavanlainen projekti jo ennestään, tein työn toimeksiantona Lempäälän pääkirjastolle. Yhteistyö Lempäälän pääkirjaston kanssa oli sujuvaa ja kommunikointi onnistui moitteettomasti.

Opinnäytetyön tietoperusta on mielestäni melko tiivis ja ytimekäs. Yritin pitää tietoperustan sellaisena, että kaikki hyödyllinen ilmi tullut tieto saataisiin esitteeseen. Pidin siis tietoperustan laajuudeltaan melko suppeana. Tutkimusten ja kirjallisuuden avulla, joihin työssä viittasin, oli tarkoitus selvittää, miten lapselle lukeminen vaikuttaa muun muassa kognitiiviseen ja emotionaaliseen kehitykseen sekä lukutaitoon. Käyttämäni lähdeaineisto oli minulla aika lailla selvillä ja kerättynä aloittaessani opinnäytetyön kirjoittamisen. Tämä helpotti ja nopeutti opinnäytetyön tekoa. Lähteissä oli paljon tuttuakin tietoa, mutta opinnäytetyön teko ehdottomasti myös laajensi omaa tietoutta aiheesta.

Sekä raportin että esitteen teossa minulla oli tarkka suunnitelma ja tarvittava aineisto tarkasti selvillä, mikä ehdottomasti helpotti opinnäytetyön tekoa. Raportin pohjalta keräämäni tiedon lisäksi analysoin vastaavia esitteitä oman esitteeni laatimisen tueksi. Esitteiden analysointi selvensi erityisesti oman esitteeni visuaalisia vaatimuksia. Kokosin kaikki keräämäni tiedot valmiiksi ja loin esitteen sisällön valmiiksi ennen sen visuaalisen ilmeen laatimista. Näin ollen sen teko oli melko helppoa ja nopeaa. Tästä saan ehdottomasti kiittää myös esitteen laatimisessa minua auttanutta muotoilija Laura Koskelaa. Hänen ammatillisella taidollaan oli merkittävä vaikutus esitteen visuaalisen ilmeen luomisessa. Vaikka oma näkemykseni esitteen ulkonäöstä tuli selkeästi esille, sen luominen

käytännössä olisi ollut minulle erittäin haastavaa. Esitteen sisällön luominen oli haastavaa tiedon määrän vuoksi mutta olen lopputulokseen tyytyväinen. Halusin esitteestä visuaalisen ja selkeän näköisen, mutta kuitenkin sisällöltään kattavan. Onnistuin tässä mielestäni hyvin. Esite pitää sisällään neuvoja lapselle lukemiseen, faktoja lapselle lukemisen vaikutuksista sekä kielen ja lukutaidon kehityksestä eri ikäisenä. Lisäksi kirjasto on esitteessä selkeästi mukana.

Opinnäytetyölle laatimani aikataulu piti hyvin paikkansa. Tavoitteeni olivat realistisia ja hyvä valmistautuminen auttoi pysymään aikataulussa. Tietoa olisi tehnyt mieli kerätä laajemmin, mutta nykyinenkin tietoperusta kattaa hyvin esitteen tekoon tarvittut tiedot. Vaikka alkuperäiset suunnitelmani esitteelle muuttuivat jonkin verran, sen sisältö on kuitenkin tavoitteita vastaava ja olen siihen tyytyväinen. Esite tulee kirjastoihin jaettavaksi vasta, kun siihen saadaan Lempäälän kunnan logo, joka julkaistaan syyskuun 2018 alussa. Lempäälän kirjasto jakaa vanhemmille esitteiden yhteydessä myös lukuvinkkejä sisältäviä lehtisiä. Vasta myöhemmin voidaan nähdä, saavutetaanko esitteen avulla haluttuja tavoitteita. Saavutettuja tuloksia voidaan tutkia esimerkiksi vertaamalla lastenkirjallisuuden lainausmääriä aikaisempiin määriin. Myös tarkastelemalla kohderyhmän kirjastonkäyntimääriä ja vertaamalla niitä aikaisempaan tilanteeseen voidaan havaita saavutettuja tuloksia. Yhtenä vaihtoehtona on myös kyselyn toteuttaminen aiheesta. Lyhyen kyselyn voisi tehdä esimerkiksi neuvolakäynnin yhteydessä.

LÄHTEET

European Commission 2009. Factsheet 73: Media Literacy. Viitattu 30.5. 2018, http://ec.europa.eu/information_society/doc/factsheets/073-media-literacy.pdf.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue Lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Jyväskylä: Atena.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

International Federation of Library Associations 2003. Guidelines for Children's Libraries Services. Viitattu 10.5.2018, <https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-en.pdf>.

Julkunen, M. 1993. Lukijaksi kasvaminen. Helsinki: WSOY.

Kalb, G. & van Ours, J. C. 2014. Reading to young children: A head-start in life? *Economics of Education Review* 40 (2014), 1-24. Viitattu 10.7.2018, <https://www.sciencedirect.com.ezp.oamk.fi/2047/science/article/pii/S0272775714000156>.

Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492.

Lastenneuvola lapsiperheiden tukena 2004. Opas työntekijöille. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Lempäälän kunta 2018a. Kirjasto ja kulttuuri. Viitattu 8.5.2018, <http://www.lempaala.fi/palvelut/kirjasto-ja-kulttuuri/>.

Lempäälän kunta 2018b. Lastenneuvola. Viitattu 10.5.2018, <http://www.lempaala.fi/palvelut/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveyspalvelut/neuvola/lastenneuvola/>.

Lempäälän kunta 2018c. Neuvola ja terveystarkastukset. Viitattu 10.7.2018, <http://www.lempaala.fi/palvelut/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveyspalvelut/neuvola/>.

Lempäälän kunta 2018d. Omalääkäri ja sairaanhoitaja. Viitattu 10.7.2018, <http://www.lempaala.fi/palvelut/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveyspalvelut/omalaakari-ja-sairaanhoitaja/>.

Loivamaa, I. 2008a. Kirjoja kaikenikäisille. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva & I. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukueväitä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 64–84.

Loivamaa, I. 2008b. Lukemisen kolme salaisuutta. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva & I. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukueväitä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 7–15.

Loivamaa, I. 2008c. Vihjeitä iloiseen ääneenlukuun. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva & I. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukueväitä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 16–24.

Lukukeskus 2017. Lue Lapselle –pilottikokeilu neuvoloihin jaetusta materiaalista vanhempien ja neuvolahenkilökunnan käyttöön. Viitattu 8.5.2018, <http://www.lukukeskus.fi/wp-content/uploads//2017/10/Lue-lapselle-pilottiselvitys-2017.pdf>.

Lukukeskus 2018. Heikko lukutaito voi johtaa syrjäytymiseen. Viitattu 10.5.2018, <http://www.lukukeskus.fi/heikko-lukutaito-voi-johtaa-syrjaytymiseen/>.

Luomaniemi, K., Lepola, J. & Salmela, T. 2010. Tarinoiden lukeminen lasten ymmärtämis- ja oppivalmiuksien tukena. Teoksessa R. Korhonen, M.-L. Rönkkö & J.-A. Aerila (toim.) Pienet oppimassa: kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö, 1–16.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017. Lapsen kasvu ja kehitys. Viitattu 7.5.2018, <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>.

Musakka, S. 2018.a Lastenkirjastonhoitaja, Lempäälän pääkirjasto. Viitattu 2.5.2018, Lempäälä. Tekijän hallussa.

Musakka, S. 2018b. Opinnäytetyöstä. Lastenkirjastonhoitaja, Lempäälän pääkirjasto. Sähköposti-
viesti 3.8.2018.

Sarmavuori, K. 2011. Opi ja ohjaa lukemista. Helsinki: Avain.

Sénéchal, M. & LaFevre, J-A. 2002. Parental Involvement in the Development of Children's
Reading Skill: A Five-Year Longitudinal Study. Child Development, March/April 2002, Volume 73,
Number 2, 445-460. Viitattu 18.7.2018. [https://web-b-ebSCOhost-
com.ezp.oamk.fi:2047/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=7b4820b2-b10a-47ed-a6b3-
0081f850c27a%40sessionmgr102](https://web-b-ebSCOhost-com.ezp.oamk.fi:2047/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=7b4820b2-b10a-47ed-a6b3-0081f850c27a%40sessionmgr102).

Sotkanet.fi 2018. Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1000 0–7 -vuotiaista.
Viitattu 16.7.2018, [https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko?indicator=s3bOAQA=&re-
gion=szY2BAA=&year=sy6rsDbS0zUEAA==&gender=t](https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko?indicator=s3bOAQA=&re-
gion=szY2BAA=&year=sy6rsDbS0zUEAA==&gender=t).

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yliherva, A. 2002. "Piikkikantasista hipaksiin" – Lapsen kielenkehitys ja sen tukeminen. Teok-
sessa Kirja kantaa – tarina tukee. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 47–58.

- 0-1 vuotta** Ensimmäisen 6kk:n aikana lapsi oppii seuraamaan ääntä.
Noin 1-vuotiaana ensimmäiset sanat.
Vauvakirjat tutustuttavat erilaisiin ääniin, muotoihin ja väreihin.
- 2 vuotta** Toisen ikävuoden lopulla lapsi osaa jo satoja sanoja.
Lasta kiinnostavat yksinkertaiset ja selkeät kertomukset sekä kuvakirjat.
Tärkeää on esineiden nimeäminen ja lapsen puhetapailuun vastaaminen.
- 3 vuotta** Lapsi jaksaa jo keskittyä pidempään kertomukseen.
Mielikuvituksen kehittymisen kannalta tarinat ovat tärkeitä kolmen vuoden iässä.
- 4 vuotta** Lapsi nauttii satujen kertomisesta, loruilusta ja sanaleikeistä.
Asioiden syyt ja tarkoitukset kiinnostavat.
On tärkeää kuunnella lasta, selittää ja vastata kysymyksiin.
- 5+ vuotta** Lapsi seuraa jo monimutkaisempiakin juonia ja osaa itse seipittää tarinoita.
Lasta voi kannustaa lukemaan oppeteluun esimerkiksi hankkimalla kirjastokortin.

Kirjasto on kaikkien lempääläisten yhteinen olohuone. jonne kuntalaiset vauvasta vaariin ovat tervetulleita oleilemaan, leikkimään, lukemaan sekä lainaamaan kirjoja, elokuvia, lehtiä, pelejä, musiikkia...

Kaikki nykyiset kirjastomme ovat melko pieniä tiloiltaan, mutta uusi, tilava pääkirjasto on rakentumassa Lempäälä-talon yhteyteen ja otetaan käyttöön vuoden 2020 kesällä.

Lempäälän pääkirjasto

Lempäälän Aleksis 1
2. krs.
p. 040 133 7391
kirjasto@lempaala.fi

ma-to 10-19
pe 10-18
syyskuusta kesäkuuhun
la 11-15

Kuljun kirjasto

Murrontie
37560 Lempäälä
p. 050 383 3241
kuljunkirjasto@lempaala.fi

Avoimena
ma-ti 13-19
ke-to 9-15
pe 11-15

Sääksjärven kirjasto

Pitkähahtentie 1
33880 Lempäälä
p. 040 133 7395
saaskirjasto@lempaala.fi

Avoimena
ma-to 11-19
pe 11-15

LUKIJAKSI KASVAMINEN

Kasvuympäristöllä on lukutaidon oppimisessa suuri merkitys, sillä **kieli- ja lukutaidon kehitys alkaa jo vauvana**

Luonne, ajattelu, puhe ja lukutaito alkavat rakentua jo varhaislapsuudessa. Yhdessäolo, arjen askareisiin osallistaminen sekä lastenkirjallisuuden parissa vietetty aika ovat kaikki yhtä tärkeitä asioita lapsen lukutaidon kehittymisen kannalta.

Lukutaidolla on syrjäytymistä ehkäiseviä vaikutuksia.

Yhdessä tekeminen ja lukeminen opettavat lapselle sosiaalisen elämän taitoja, tunteiden ilmaisua ja niiden ymmärtämistä.

Lapsi tarvitsee suojaa runsaalta viriketulvalta. Yhteisen ajanvieton ja oppimisen lisäksi lukeminen auttaa lasta rauhoittumaan.

Lapselle lukeminen

Kerryttää lapsen sanavarastoa ja parantaa kielenymmärrystä. Mitä enemmän lapsella on tietoa ympäröivästä maailmasta, sitä helpompaa lukemaan oppiminen on.

Parantaa lapsen vuorovaikutustaitoja sekä kognitiivista ja emotionaalista kehitystä.

Ruokkii lapsen mielikuvitusta sekä opettaa moraalista ja etiikkaa. Lukemisen avulla voidaan käsitellä vaikeita asioita yhdessä lapsen kanssa.

Luo perustan lukemaan oppimiselle, hyvälle koulumenestykselle ja monelle muulle tärkeälle asialle elämässä.

Kysy kirjavinkkejä Lempäälän kirjastosta!

Vinkkejä lukemiseen

Vaikka lapsi ei vielä muodostaisi sanoja, on tärkeää puhua, lukea ja laulaa lapselle. Tämä kasvattaa lapsen sanavarastoa.

Kirjaa ei tarvitse aina lukea sanasta sanaan. Lukemista voi piristää keksimällä kirjoista lauluja tai kokonaan omia tarinoita. Kirjoja voi myös vain katsella.

Lapselle lukemisessa **myös liioittelu toimii.** Tarinasta saa dramaattisemman erilaisilla äänenpainoilla ja liioittelulla.

Lapsi, joka ei vielä ole oppinut lukemaan, nauttii kirjan katselemisesta omaan tahtiinsa. Keskeyttää kannattaa vain, jos lapsella on kysyttävää tai juteltavaa kirjasta.

Lapsen opittua lukemaan hänelle lukemista ei tulisi lopettaa. Ääneen lukeminen kannustaa ja innostaa lasta yhä lukemaan ja oppimaan uutta.

Eläydy kirjaan! Näin pienikin lapsi jaksaa paremmin keskittyä kuuntelemaan. Vain mielikuvitus on rajana eläytymiselle.

Myös äänikirjoja voi hyödyntää, sillä ne kehittävät lapsen kykyä kuunnella ja keskittyä.

Lempäälän kirjastoissa järjestetään joka kuukausi satutuokioita tai lapsille suunnattuja esityksiä. Ajantasaiset tiedot löydät kirjaston nettisivuilta tai Facebookista.